

rôsi nekoliko predgodi, to stori, da se potem toliko bržeje popolnoma dogodi. To pa še ni pravo brzo- ali hitro gojenje Donarthovo, kajti to se drugače vrši, in sicer tako-le: Lanu se odloči 6 do 8 dni rôsnega predgojenja; potem še le se v godilnico zloži in z vodo zalije. Voda se pa le eno samo noč na njem pustí; koj drugi dan je treba jo zopet popolnoma odstraniti. Ko se je voda odtekla, potem ni z mokrim lanom nikaškošnega družega dela, kakor to, da ga pri miru pustimo in čakamo, da se do 18, k večemu do 25 stopinj R. segreje. Kakor hitro je pa gorkota omenjeno stopinjo dosegla, je treba koj vodo zopet napeljati. Ako bi se pustilo, da bi gorkota še bolj narastla, bi lahko veliko škodo imeli, zatega del je treba gorkomér skrbno rabiti. V 8, k večemu 9 dneh je tako obravnani lan popolnoma godán.

O omenjenih dveh mrčesih, ktera oba lahko lanu med gojenjem s tem škodujeta, da večim stebлом 3 do 4 palce pod vrhom lik okoli in okoli zližeta, tako da se vrh pri izdelovanji odlomi in odpade, naj sledeče poročam.

Prvi je repati črv, trotu podobne gnojne muhe (latinski se zove „musca vomitoria“), ktera v poletnem času posebno rada po straniščih (sekretih) glasno brenčé leta. Od časa do časa mirno v zraku ravno nad luknjo postoji, pa le za trenutek, kajti komaj je malo postala, zopet z veliko hitrostjo odleti, in ravno tako hitro pride tudi nazaj na tisto mesto. Pri vsaki kratki postaji izpustí eno jajčice v gnoj, od tega tudi njeno imé „zapljunkarica“. Iz teh jajčic se izvalijo potem dobroznani oni repati črvi, ktere otroci zavoljo njihove podobe „mlade podganice“ imenujejo. Pa ne samo na gnoj spuščá ta muha svoja jajčica, ampak na vsako smrdljivo, prestalo vodo, kakoršna se tudi v godilnicah nahaja. V godilnicah pa ne dosežejo črvi nikdar tiste velikosti kakor v gnojnici; vzrok temu je to, da nimajo take tečne hrane kakor tam. Veči, kakor dodana podobica kaže, ne izraste nikdar.

Ako se taki črvi v godilnici zapazijo, kar se posebno lahko zgodi, ako po večkratni kratki ali močni plohi solnce hudo pripeka, jih je treba koj pregnati. To se lahko zgodi, kajti družega ni treba kakor nekoliko stare vode izpustiti in frišne napeljati.

Drugi mrčes, enako škodljiv, je občeno znani zagorelo rdeči celó majhni črviček. Posamesni bi ne mogli zapazljive škode storiti; ali ker se jih toliko naseli, da je voda na tacih mestih, kjer se v kupcih držé, krvi podobna, je škoda lahko velika. V lepo izdelanih in čedno držanih godilnicah se ne morejo naseliti, kjer jim na dnu blata manjka. Zapazijo se ti škodljivci v ravno tistih vremenskih okolnostih kakor gori omenjeni, tudi preženó se enako. (Dal. prih.)

Vprašanje zarad škodljivosti gipsane detelje.

Iz Cerknice.

„Je li resnica, kar nekteri ljudjé trdijo, da pogipsana detelja je škodljiva klaja goveji živini? konjem pa se brez strahú smé pokladati? — „Novice“ bodo to reč najbolj na tanko določile, in tega se bodemo vprihodnje držali.“

Odgovor vredništva. Po vsestranskih skušnjah je spoznano, da je gips posebno dober živež detelji, sočivju, lanú itd. Da posebno tekne detelji, ktera gipsana veselejše in čvrstějše raste, to vejo kmetovalci celega sveta; o tem pa, kako, to je, po kateri poti jej tekne, je mnogo različnih misli, za ktere praktičnemu gospodarju ni veliko mar. To pa je gotovo, da

žveplena tvarina, iz ktere gips obstaja (gips namreč ima v sebi nekaj čez 45 delov žveplene kisline, 33 delov apna in nekaj čez 21 delov vode) je posebno detelji dober živež. Kdor hoče tedaj lepše detelje pridelati, ta jo gipsa. Po takem bi se smelo gori stavljeno vprašanje tudi tako-le zasukati: ali je lepša detelja govedom škodljiva? Na to pa vendar noben kmetovalec ne bode odgovoril, da je škodljiva, sicer bi morali gospodarji skrbeti za to, da imajo slaba, revna deteljišča. Da bi tedaj gipsana detelja kteri koli živini bila škodljiva, nismo še slišali nikoli, nikoli v nobenih kmetijskih bukvah nič tacega brali, in tudi v „Novicah“, ki so že veliko o gipsanji detelje pisale, nikoli ni bilo o tem besede. — In kako (na kakošno vižo) utegne biti govedom škodljiva, tudi ni povedano; ali goveda kozlajo po njej, ali jih driska prime, ali kaj? Mogoče je, da po frišni detelji kozlajo, al to se godí tudi po frišni mrvi, ki ni bila gipsana. Eno le bi se utegnulo primeriti, da bi gipsana detelja škodovala, in to takrat, ko bi kdo deteljo obilo gipsal malo pred košnjo njeno v suhem vremenu in bi živina kaj več gipsa z deteljo vred povžila; gips ima po obstojnih delih nekoliko ostrega v sebi, kar bi utegnulo želodec ali čeva razdražiti. Al tako gipsanje se menda med 1000krat komaj enkrat primeri. V takem primerljeji se pa tudi ne more reči, da je gipsana detelja škodovala, ampak gips sam je škodoval, al še to je dvomljivo.

Drago nam je bilo, gospod L. Š., da ste sprožili to vprašanje; dvomljive reči se tako razjasnijo.

Gospodarska skušnja.

Da zajec dreves ne gloda, in pa drevje na prodaj.

Letošnjo zimo je zajec imel zares hude zobé, tako, da so dobra in močna drevesca popolnoma v nič prišla. Naj sadjerejcem povem dobro pomoč, da zajec drevju škode ne dela. Naredé naj si mazilo iz apna, osmrane krvi, ilovice in saj iz dimnika. Te reči se vse lepo vkupaj zmešajo in jim toliko vode prilije, da je zmes redka; ž njo naj se pred zimo od vrha do dna drevesa namažejo, pa jih nikdar zajec ne okusi; kri in saje mu zeló smrdé, ilovica je pa za to, da apno kože ne poškoduje. Spomlad, ko ta maz proč pade, je koža lepša kot pri drugih, ki niso bila namazana.

Vsako leto sem ponujal jabelka, češplje, breskve in češnje; letos tudi ponudim od imenitnih sort hrušek, ki jih imam posebno lepe in tudi veliko število na prodaj, ravno tako tudi jabelk. Jabelka, češplje cepljene, breskve od 30 do 40 krajc., hruške pa od 40 do 50 krajc.; vse so čez en seženj velike; pritlične hruške pa dam po 30 krajc. tudi imenitnih sort. Pošljem jih lahko po pošti kamor kdo želi. Kdor ima kaj divjakov, tudi vsake sorte cepičev pri meni dobi; en dolg cep veljá 5 krajc., da se lahko 10 cepičev iz njega dobi; vsaki je z imenom; če so krajši, pa dam dva ali tri.

Andrej Net v Kokrici pri Kranji.

Postavne zadeve.

Nekaj o rekrutbi.

Ministerska instrukcija vleva o vojni postavi, da tam, kjer so politične okrajne gospóske (Bezirkshauptmannschaften), imajo tudi asentni okraji za rekrute ali nabiranje vojaških novincev biti. — Ta ukaz je izbudil veliko nezadovoljstvo pri ljudstvu, kajti okraji političnih gospósk so zdaj veliki in obširni, fantom in njihovim očetom, ki imajo k asentni komisiji iti, je pot do gospóske zatega voljo deleč, oni potrošijo ve-

liko časa in denarja. Ministerstvo deželnega vojništva je tedaj, od več strani siljeno, predrugačilo ta ukaz in dovolilo, da se politični okraj sme razdeliti v posebne okraje za lozanje, če šteje več kot 600 fantov, ki imajo lozat priti, in sicer tako, da se 3 okraji za lozanje naredé, ako je fantov 1200, 4 okraji, če jih je 1800, in 5, če jih je 2400. — Al ta novi ministerski ukaz je pa, kakor večidel vse, kar od sedanje sisteme izhaja, spet le polovičarsk in nikomur ni po volji. Prvič je že to čudno, kako da ministerstvo v zadnji uri, ko so občine in okrajne gosposke večidel pripravljane za rekrutbo končale, do tega pride, da hoče spolniti željo ljudstva. Drugič pa tudi vsakdo vidi, da najbolje in najpripravniše bi bilo vendar to, da ti okraji, kjer so zdaj sodniške gosposke, ostanejo tudi okraji za rekrutbo. Sicer ima razdelitev sedanjih asentnih okrajev še druge napake. Iz vsega je pa spet očitno, da sedanja vladna stranka nima ne le zmožnosti za dobro politiko, marveč da tudi razuma nima za dobro administracijo.

Slovstvene stvari.

Vabilo na naročbo.

Današnji razvoj naroda slovenskega je očitno nanesel potrebo do pravoznanskega časnika. Namenil sem se toraj na svetlo dajati list pod naslovom:

„Pravnik slovenski“,

ako se oglasi dovoljno število naročnikov. Ta list bode prinašal znanstvene članke, razsodbe vseh stopinj, odločbe raznih oblastnij, pomenke o novih postavah in sploh reči segajoče v pravosodje in upravo, tedaj v pravno življenje slovenskega državljanca, da se bolje in boljše budi pravna zavest, olajša razsojanje in upravljanje in da naš domači jezik sčasoma zadobi v javnem življenju tisto veljavnost, ktera mu gré po njegovi sedanjosti oliko v prid naroda in pravice.

Vsi izobraženi narodi rabijo svoje jezike v javnih sodiščih in uradih sploh, in ni še preteklo 40 let, kar so naši sosedje Magjari rabili učeni latinski jezik, kterege je dandanašnji popolnoma spodrinil magjarski. Domače jezike rabijo vsi naši bratje in sosedje, Slovenec pa, bistra glava, ne bode hotel zaostati za njimi v lastno škodo, kedar gré za pravico, čast, poštenje, premoženje in celó življenje njegovo, posebno kar se porotne sodbe, ta vrhunec prvosodstva, brez narodnega jezika dostojno vršiti ne morejo. To isto zahteva tudi ustno ravnanje v državljanskih pravnih, ktero se ravnokar postavno snuje in ker so šole sploh s to terjatvo sedanjega časa v tanki zvezi, po šolah pa omika in blagor naroda v vsakem oziru, je raba narodnega jezika živa podoba narodnega blagostanja, narodne sreče in pogoj lepše prihodnosti. Jezik slovenski se bode vpeljal v javno življenje le tadaj, kedar to zahteva narod sam.

Posebno mladim sodnikom, političkim uradnikom, odvetnikom, bilježnikom, županom in porotnikom se hoče sčasoma podati ročna knjiga, s pomočjo ktere bodo lahko in veseli opravljali svoja težka opravila; narod slovenski pa bode z zaupanjem vračeval trud prvega začetka.

„Pravnik slovenski“ bode izhajal od 1. rožnika (junija) letos počenši 1. in 15. dan vsakega meseca (tedaj dvakrat na mesec) na celi tiskani pôli v veliki osmerki in veljá do konca leta 2 gold. na vse strani. Naročnina se naj pošilja podpisanemu v Ljubljano ter jasno zapiše imé, stanovališče in poslednja pošta.

V Ljubljani konec meseca sušca 1870.

Dr. Razlag.

Lepoznanski del.

Smrt Smail-Age Čengića.

Po Ivanu Mažuranić-u, poslovenil Janez Bilc.

(Dalje.)

III.

Truma.

Majhina se dviga truma
Na Cetinju v Gori črnej.
Majhina je, ali hrabra,
V nji je komaj sto junakov.
Niso zbrani ti junaci
Po obličju in lepoti,
Ampak po junaškem srečju,
Kteri vdarit' so pripravni
Ne na deset, da vbežijo,
Le na dva, da jih umorijo;
Kteri umreti so pripravni
Za častiti križ, ki ž njim se križa,
Za križ častni in slobodo zlato.

Čudna truma! ne sobrana,
Ko se druga zbira truma.
Ko drugej ne slišiš tukej:
„Kdor junak je le v klanec!“
„Le v klanec, kdor junak je!“
Ne glasi se skalna jeka.

Ampak kakor duhov tajnik
Glas duhovom vikšim vdanih,
Nočni šept po Gori črnej,
Z ene skale k drugi prhne;
Ter glej čuda! skoz mrak meniš,
Da se oživlja mrzel kamen,
Giblje, leze, dviga glavo,
In iz trde skale močno
Pest molí in nogo krepko,
Ter po mrzlih živcih vroča,
Da krvi mu teče reka.

Vidiš tudi puško dolgo,
Kak se dviga proti nebu,
Al kar krije krilo zvesto
O prepasu, tvojemu očesu
Je zakrito; in mrak gosti
Ti odvzame nočno bitje;
In vojniki po glasu dalje stopa.

Čas je gluhi temne noči
Jasne zvezde oblak zakriva;
Svitlo orožje noč in plašeč.
Ide truma nočna, temna.
Vitez vrli pa pred trumo,
Da šepa o njem drug drugu
Imenoval bi ga Mirka.

Ide truma, ali kamo?
To zastonj boš trumo prašal.
In zastonj boš prašal bliske,
In zastonj grmeče grome,
Kam drvé se iznad gore?
Ker ti vedno govorijo:
„Ne mi, ne mi, le gromovnik,
Ki mu vsakdo služit' mora!“

Ide truma, kje in kamo?
Sam on vé, ki je nad nami.
Treba, da je velik grešnik,
Na-nj da tako silo stresti
Hoče z neba visočine
Sod njegove pravde večne.